

391

---

*Haraguiaren beccatusic beguiratceco çaspi gar-
ren erremediaa, borz censueç, eta lehenbi
cicoric, beguiez conu eduquiscea.*

CAP. XLI.

Ore ere nahi baitu, bere buruaz yfus,
contu onic eman, behar ditu borz
censuac, cein baitira, iccuftea, daf-
tatcea, ençutea, yfnatcea eta vquit-
cea guardiatu eta beguiratu. Ceren hauc dira
leihoac eta portaleac cein etaric beccatu guz-
tiac, eta guztiz ere haraguiarenac, ariman bar-
rena sartcen baitira. Athe hauc behar ditugu
herisi; eta hautçaz eduqui contu, baldin etsaia
gueure arimaco gazteluan sartceçic nahi ba-
dugu beguiratu.

Lehenbicio athea eta portale principal,
da beguietaco yfsta, *Yfus*. Hunec bertce cen-
su guztiey eramairen derave abantail. Hunec
dembora gutiz eguiten du anhitz. Vrrutitit
iccusten du, eta iccusten duena, gogoan barre-
na sartcendu, eta gogoac ere errecibitcen du.
Baldin begulari, eduquitcen ezpaçaica ba-
guia, calte handiac guerthatuco dira.

Euac iccussi çuen sagarra, eta handic bere

392 HARAGVIAREN BECCATVTIC

burua gurequin batean, penatan ibeni çuen. Davitec behatu çioen behar çien emazteari, eta handic eguiteco handitan erori çen.

Comunzqui amorioa beguietarie sarçen. da handic hasten eta sórtcenda. Ihiztari handiac dira beguiac, eta bere gogaraco ihicric eraiquitcen dutenean, ez tira erdietz attemo, baratcen.

Beguietaco vista batec, behingo beharceac, eta are anhitzetan ere, iragait çaz eta vñe cabean beharceac arrobatcen du bihorza; cer eguinendu bada behin eta berriz, berariaz era luçaro beha egoite harc? Bi garren behatce harc; berriz bihurtce, harc, gogoeta eguiten duela, eta cer hari den daquieia, beguiac fincaturic, eta landaturic, emaztearen beguiey, beguitarteari, gorputzari, edertafunari eta ibilguneari beha egoite harc, sua pitzten du, aitcinatcen du, eta azquenean erratcen du.

Ecclef 3:

Hargatic erraitendu Spiritu sainduac. *Ne respicias mulierem multumolam, ne forte incedas in laqueos illius.* Ez trazoçula beha, emazte arin airatu leihariari: behin iccusiz guero, *ne respicias,* ez bir-iccus, ez berriz bihurt. Ceren bihurtcen baçara, haren sarçtan erortceco perileran latrico, çara. Ahalque gabequi, muthiniqui, cantoin guztietara beguiac darabilçala, dabilan emaztea, peril da eroria den, edo faiti eronico den. *Ne dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus,*

Augur
Sungor in
1:80:13

BEGVIRACTCECO ERREMEDIOAC. 393

oculus, animi impudici est numius. Ez terra-
çuela (dio san Agustinec) bihotz garbiac
era onhestac dirutçuela, baldin begui deson-
hestac eta ahalque gabeac bediturçue. Ce-
ren begui desonhesta, ahalque gabea eta
campoan sofeguric eztuena, barren gaixtoa-
ren, sofegu gabearen eta desonhestaren man-
dataria da eta seintalea. Emaztétaric begui-
ratu nahi duenac, beguiraru behardu hala-
ber emaztey behartecic, behintçat bai, aher-
cunde gaixtoz, eta handic quilicatcen dela,
fentitcen duclaric beha egoiteric.

§. 1.

GAuça ederra da, eta arimacotçat probet-
chu handitacoa, onhettrasun bateran be-
guien beheitituric eduquitcea. Contracen-
da Hugo Ipizpicu saindu hartçaz, bain ce-
ducala contu handia bere beguien eguin'bi-
deaz, non emazte batequin minçatcen ce-
nean, bebbiere burua ahal beçanbat, bertce
alderat itçultcen baitçuen. Eta erraiten
çuen ongui cela hala eguitea, ceren bert-
cela gaitz cela bere gogaraco gauça ic-
cussiz guero, haren ez desiraceca, e-
do hartçaz gogoetarie eguin gabe, egoi-
tea.

Guidus
Carruf. in
vita Hugo-
nis.

Cyrtoren soldaduec, hartu cituztenean Affi-

394 HARAGVIAREN BECCATYTIC

Rhodig
lib. 13. c. 1

rioen iendeac eta onac; edirençuten bertce prefoen artean Panica ederra, Erregue Abadaten emaztea. Eta emancioten bere hala aditcera Erregue Cyrori, emazteharenerdetafuna, nolacoa eta cein abantaillatua cen. Baiña ceren Erreguec ez aditu iduri eguiten baitçuen, lehiatu ceican beie adisquide mamiataric bat, trébén ceicana, Arraspas ceritçan bat, erraitera. Erregue ezta egun daiño lurrararen gainean hain emazte edertic forthu, mercedu hain bertce ohore emandiaçoçun, mercedu behin iccus deçaçun : eta prometatcen deratçut ecen baldin behin iccusten baduçu, eztuçula bi garrenean gonuidaccailleric beharce, cerori egonen çarela errana.

Orduan ihardetsi cioen Erreguec, hala erraile hari. Bada ariaçoin horren beronen garic, eztut iccussi nahi. Ceren baldin behin librequi iccusten badut, veldur naiz bi garreheco gathiba nadin, eta neure desira deso denatuac behar eztena eragin diaçadan. Errepuesta eder haur eman çuen Erregue ientil harc. Ceren baitçiaquien, cenbat calte eguiten çuen, gauça debecüaren iccusteac.

Hala iracurtcen dugu Alexandro handiac ere victoria famato hura Erregue Darioen gainean içan çuenean, eta haren alaba ederrac, bertce prefoen artean hartuci-

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 395

suztenean, etçuela, nahi içatu; eccarciaçoten hetatic bat ere, bere aitcinera, veldur rez iccussi eta guero, behar etçena eragui ciaçoten.

Edireitenda bertceric ere anhitz hunela- co exemploric, ceñietaric athera behar bai- tugu, baldin nahieçpadugu, behar ezten a- morioa gogoan eta bihotzean barrena far daquirgun cenbait aldiz beguiac beheititu eta herçi behar ditogula: beguietaco vifta- ren portale hunez, cen baita lehenbicico cen- sua, contu eduqui behar dugula. Ceten haur- da erremedio ona haraguiaren beccatutic be- guiratceco, hartu behar dena.

Gustuz

---

*Haraguiaren beccatutic beguiratceco çortci
garren erremedioa, mihiaz, comu
eduquitcea.*

CAP. XLII.

Aldin viftaren portaleari eduqui behar baçaica beguia eta eguin guardia, ægurda etçaicala guti a- go eguin behar gustuarena- ri. Hain ongui eduqui behar da contu bat az nola bertceaz. Eta gustuaz mintço naicenean, mintço naiz, ahoari vquitcen çait-

396 HARAGVIAREN BECCATVTIC

çan gauça guztiez : hala mihiaz eta minçateaz , nola ianaz eta edanaz.

Lehenbicicoric behar da , vanoqui, erguelqui , arintqui eta desonhesqui minçatecic beguiratu. Ceren Iondone Pauloc dioen beçala. *Corrumpunt bonos mores , colloquia mala.* Solhas gaixtoec galkcen dituzte aztura onac. Eta erraiten dute Philosophoec etc. *Voces sunt signa conceptuum.* Mihiaç declaratcendu, cer daducan bat bederac, bere gogoan eta bihorzean. Nor nola mintço baita campoan, hala ohi da barrenean. Cer baitaduca gogoan , hura aippa nahidu iendartean mihia da bihorzaren mandataria mihian da eçagun, nor den bat bedera, eta bai nongo den ere. Iondone Petri eçagutu cen beçala.

Escufatu behar dira eta guibelatu hitz alferrac, arinac, iocolariac, dostailluac, eta guztien gainetic desonhestac, vanoac eta erguelac. Ceren hec iratçartcen dute lo datçana, eraiquitcen dute, ihicia eta eraguiten behar eztena. Hec dira su pitz garriac, eta elccarrequin trebatceco bideac. Halaco huzetatic behar duçu escufatu ceure mihia, baldin nahi baduçu beguiratu emaztétatic, ceure burua.

BEGVIRATCECO ERREMEDIAC. 397

§. I.

HAlaber beguiratu behar duçu emaztè-quin sobera solhastat ceric, conuerfatce-lic eta hitztun içaitetic. Ceren hequen conuer facioneaç eta solhafac bere quin du eztis, berequin du balacua, linburtceco occofinoas, eta bai elccarri lotceco, colà, visca eta lequeda etc.

Emazten artean dabillanac, hequin solhafatceaz arsequin harcen duenac, eta guztia-requin ere eztela erortcearen veldur erraiten duenac, finhetz araci nahidu, eztela haraguiz eguina, eztela guiçona: edo (ua golccoan: gorderic, arropey lothu gabe erabil deçaqueyela: edo iccatz bicien gaincan orthu-fic, oin-çolac erre gabe, ibil dite queyela. Ordea erraitendu Spiritu fainduac, eztela possible hala eguitca. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas ut non comburantur planta eius? Sic qui ingreditur ad mulierem.* Emaztèquin ibiltcea, eta caleric ez errecibitcea, suan erre gabe egoitca beçala da. Nor nahi den, eta nolacoa nahiden çarela: çaren handi edo etipi: çaren debocinoz eta intencione onez bethea: sinean çaren ceure vftetz harria baino gogor

Vide Bañ
de constu
monast.
cap. 4.

Prou. 6.

398 HARAGVIAREN BECCATVTIC

Vide Aug
de honesta-
te. nuli.
cap. 1.

ago, et avrea baiño fin ago, baina emazteac bere hitz leunaz, solhas garaciat suaz, ezti az eta emeaz, beretacotuco, çaitu, centçutic arheraco, liluratuco era bertce aldera itçulico çaitu. Çabiltça errotahartara; irinaloihuco çaitçu: hurbil çaquirça, cutsatuco çaitu. Halatan errairen du londone Pauloc. *Fugit fornicationem.* Thes eguiçue emaztétaric, haragiaren beccatutic, ibençue çuen eta occasinoaren artean murrubat, ez elccarganahurbil. Ezti erraiten londone Pauloc, berreç beccatur ez beçala, emaztétaco beccatuari defendenda gaquitçala: ezti erraiten harmétan moccoz mocco iargaquitçala, baina dio, *fugite*, ihesdaguigula. Erran bailleça beçala. Bertce beccatn guztiey behargatçaizte, Iaincoaren faborearequinbatean, contratueta deffendatu, baina haragiarenari, ihes eguin: halatan behar dugugaraitu eta victoria erdietçi. Ceren bertcela, hutbilduz gucro, elccarganaz gucro, solhascan baccaric iarriz gucro, gaitz da cutsatu gabe guelditcea, sarcan sarthi gabe itçurtcea.

Eta çuhurtcia, içurria den leccura, erremedioctan fidaturic, ioaita. Alde eguiçu, ihes eguiçu, hura da ez içutriztatceco erremedio ric hobren acta segurena. Bada emaztétaco beccatuai çurtziaren pare da, cutsuz doha, atco du vnitcea pisco du hurbiltcea. Hai deçagun beraz londone Pauloren

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 399

confeillua, daguigun ihez, ezcaitecilla occasi-
notan far eta ez iar.

L hen agoco Emperadore gaixto hequen
demboran, hetaric ihes eguiten çuenac galt-
cea çuen martirioaren palma eta Coroa. Co-
roa hura erdietfico çuenac, martir içanen ce-
nac, etçuen ihesic eguir behar. Baina diffe-
rent da, castitatearen ez galtcea gatic, ihes
eguitean: ihes eguite hura, occasmotan çare-
nean, ceure buruaren beguiratce eta bortchat-
ce hura, da martirio eta martir içaitea. Hala
erraiten du san Agustinec. *Nemo dicat fra-*
tres mei charissimi, quoa temporibus nostris, mar-
tyrum certamina esse non possunt, habet enim
pax nostra martyres suos, nam libidinem fugere
pars magna martyrij est. Ezterralla nehorc,
ecen orai gure dembora hunetan ecin date-
queyela martiric, badira bai orai ere martirac.
Ceren haraguiaren appetiru desordenatuen
vençutcea, emaztétaric ihes ognitea, eta bere
buruaren hetaric beguiratcea, valentia handia
da eta martir içaitea.

Aug term.
240. de
temp.

§. 2.

Odea cergatic erraiten da, bertce beccatusc
destedatuz eta contra carneā iarriz, behar diru-
gula garaitu, baiña haraguiarena ihes eguinez?

C c 4

400 HARAGVIAREN BECCATVTIC

Lehenbicio arracoifia. Ceren guifona eta emaztea, fua eta iftupa beçala, baitira: beraz ez tira elccarrequico on, hurbiltcen badira, ezta fegurançaric, apart egoitea da hobereñic. Bi garren arraçoina. Ceren ez-paita on, hurbiltceaz indat hartcen duen et-faiari alderatcea. Hala da bada haraguia eta haraguiaren beccatua. Ceren gure haraguia lehen gueldi eta fofegu onean cegoena, bertce harraguia gana hurbiltceaz, pitztanda, ernattanda, indatcean fartcenda, etfai bihurtcenda. Eta nola Erregue batec herabe bailuque, bere etfaien contra guduan eta combatean fartcera, liaquienean, bere soldadu propioac, bere traidore dituelo, bere contra iaiquico çaitçala: hala behar dugu guc ere içan herabe, haraguiarequin iharduquit cera eta guerlan fartcera. Ceren gure haragoia, traidore bat beçala gure contra iaiquitcen baita.

Arraçoin haur emaiten du aditcerà eta bai declaratcen ere fan Thomasec, erraiten duenean. *Peccatum semper est fugiendum, sed impugnatio peccati, quandoque est vincenda fugiendo, quandoque vero resistendo. Fugiendo, quando continuata cogitatio perseverans auget incentivum peccati, sicut accidit in luxuria. Resistendo autem, quando cogitatio perseverans tollit incentivum peccati, sicut accidit in omnibus peccatis, præter luxuriam.* Beccatutic bethi beharda

S.Thom.

2.2.9.35

act.1. ad 4.

BEGVIRATCECO ERREMÉDIOAC. 401

iheseguin, baiña beccatuaren accometamenduz, narritamendua, eta tentamendua, batean behar da ihes eguinez, eta apartatuz garaitu, eta bertcean deffendatuz, contra eguinez, eta borrocatuz. Baldin deffendatce harřaz, eta hartan pensatceaz, guritcen bada beccatuaren tentamendua, nola eguiten baita, haraguiaren beccatuaz, bertce beccatu guztietan, orduan hobe da deffensan iartcea, eta tentamenduaren contra borrocatcea. Baina baldin deffendatce harřaz, eta hartan pensatceaz pizten ago bada sua, eta handitcen ago tentamendua, nola eguiten baita haraguiaren beccatuan, orduan behar da ihes eguin, eta ez nola deffendatuco den, gogoetan iarri, ceren gogoeta hura bera da, su pitz garri.

Eta ihes eguitea da, hartaco occasinquetaric, solhasetaric, incontruetaric, eta gogoetataric beguiratcea. Ceren dirua ezta segur ohoiñac diren leccuan; ez ardia otsoen artean; eta ez istupa suaren aldean. Gauça perilosac dira hauc elccartequico, eta bai guiçona, eta emaztea ere, berac baccaric, biñ bian egoiteco.

402 HARAĞVIAREN BECCATVTIC

§. 3.

- B**Aina oraino bi brian egoiteaz, halaco perilic ezpaliz ere, bada bertee arraçoibat, emaztéraric apartatceco, hequen artean ez maiz ibiltceco, eta solhasean ez sobera egoireco, cein baita exemplo onaren emaitceco, eta escanda luaten escusatceco dugun obligacinoa. Ezta asco ceure conciétcian barrenacasto, garbi, eta onhest içaitea, baiña campoan ere, eta munduaren alderacotçat ere, hala behar duçu içan. *Providentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Bere arauaz, Iaincoaz beçala, munduaz ere, barrenecoaz beçala, campocoaz ere eguin behar da contu. Ongui heldu da pontu hunetara, emazte prestuaz Spiritu sainduac dioena. *Quæsiuit lanam & linum & operata est consilio manuum suarum.* Bilhatu cituen illea, eta lihoa & eta biac bere escuz landu, eta obratu cituen: illea campoco, eta lihoa barreneco. Legue çaharreco arca famatu hura, vrre finez campotic, eta barrenetic vrraztatua cen. *Draurabis eam auro unndissimo intus & foris.* Ceruco esposoac biatan deitcendu ederra bere esposa. *Quam pulcra es amica mea, quam pulchra.* Aditcera emaitçagatic, guiristino on içanen denac, campoan, eta barrenecan, bietan behar duela içan on.
- Roma. 12.
- Prou. 31.
- Exod. 25.

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 403

eta eder : biez behar duela eduqui contu , eta ardura.

Guiçon bat, maiz baccarric, eta premia gabe emazte barequin egoiteac, einaitendu oc-casino-beccatu eraguiteco , eta gogan behar aracitceco , badela hequen artean, behar ez-ten cenbait eçagutça , eta amorio desorde-natu.

Nahi eztuenac erraïcunic, eztemela occa-finoric. Nahi eztuenac, dei deçaten otso, ez-teçala iauntz otso-larruric. Nahi eztuenac ilkhî dadin kheric, eztaguicela furic. Legue çucenean ordenatua dago, asco dela fro-gantçaric, emazte baten gaixtorçat einai-teco , guiçonarequin baccarric , ez-ore-nean, eta hartaco leccuan edireitea.

Ceren aieru, hec, itçal gaizca, ibiltce hec, baitira frogantçaric asco, gogan be-har, aracitceco. Beraz hunelatan ezra asco intencione ona içaitca, baiña behar da, beccatu eraguitceco escandalua, eta oc-casinoa ere escusatu, eta khendu.

Naturaleçaten aldetic denaz beçan ba-tean, eztaude behin ere, elccarrequin segur, guiçona, eta emaztea. Asco da guiçon, eta einazte içaitca, periletan içaitco, eta egoi-teco. Eta rentatçaillea ere eztaçça behin ere lo : hanc eraiquitcen du erbia, puz-tendu sua, gogoratcen du beccatua, irat-çartcen du haragua : eta behin iratçainiz

Vide Chry.
serm con-
tra concu-
bi. Tom. 5.

404 HARAGVIAREN BECCATVTIC

guero, gaitz da iohacartcen: gogoa airatuz guero; gaitz da sofegartcen, eta bere leccura bihurtcen.

Igilic. Cuhurtcia handia da, emaztèquin eçagutçatan ez sartcea, nor bere leccuetan egoitea. Ceren behin elccargana abiatuz guero, gaitz da handic pitzen den suaren iraunguitcea; eta bai halaber iendearen ichilic eduquitcea. Lehenbician errax da, emaztèquin adisquidetctic, eta trebatctic beguiratcea, solhascan barrena ez sartcea, elccar gana ez ibiltcea: Baina behin abiatuz guero, adisquidetuz guero, trebatuz guero, eta elccarrequin solhascan, hirtz quetan, elhequetan, present quetan, gosal quetan, eta visita quetan hafiz guero, peril handia da arimaco, eta exemplo gaixtoa munduco.

Beraz hunelatan emaztètatic beguiratu, nahi duenac, nola behar baitu bere mihia edo cein hirtzen erraitetic guibelatu: hala behardu halaber, emaztequin trebatctic, ibiltctic eta hirtzetan, eta eçagutçatan sobota barrena sartctic escufatu.

*Haraguiaren beccatutic beguiratceco bederatci
garren erremedioa, sabelari ez sobera
emaitza.*

CAP. XXXXIII.

E Maztétaco eguitemo hunetan bere buruaz contu ona eman nahi duenac, behar du ian edanetic ere beguiratu. Behar du neurriz iatera, edatera, eta gutuaren, eta çapporearen portalearen ahal beçanbat cerraturic eduquitcera enseiatsu. *Sine Carere & Bacho friget venus*, dio Therentcioc. Oguitic, eta atnoric ezten leccuan, hotz da Venusezta han amurufiaric, eta ez emazte guticiaric. Errana da, haraguiaren placera, amorio defordenatua, sua beçala dela; eta su haren egurrac ian edanac direla. Edequi iatçotçu beraz egurrac, ian eçaçu guti, eta edan guti ago, eta halatan, ~~edo~~ ezta sua pitz-tuco, edo pitztua fite irainguico da.

Ordenatu çuen Solonec bere leguétan, baldin herrico cargudun batiguertha bacequion, sobera edatera, eta handic mihiaeren motheltcera edo çangoen cordocacera, ede-ri cequiola bere hala bere cargua. Eta arra-

406 HARAGVIAREN BECCATVTIC

goiñequin ordenatu çuen hala. Ceren bere burua ecin gouerna deça queyenac, nola eguinen du bertcerena? *Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit?* Beretçat gaixto dena, nola içanen da bertcerençat on?

Aeneas
Situ. de Eutopa ca. 10. Corinthioec bere Erreguearen icendatcean eta corroatcean, vsatcen çuten cirimonietaric bat cen, eccartcea, bere aitcinera, beira bat vr, aditcera eniaitea gatic, etçuela handic aitcina, arnoric eoa behar, edo edanē çuena, ongu ematuric, eta vtçuturic edan beharco çuela.

Alexan. ab Alu. vandro
lib. 1. cap. 40. Lehen ago Errromaco emaztéc etçutenbat ere arnoric edaten. Ceren bertcerençat ere itsusi da sobera edatea, baina emazténçat are itsusi ago, eta perilos ago. Handic vstedur ethorri cela vsatça, arrotz calean, campotic ethortcean, guiconec, emaztèy por eguites, muslu emaites, iaquitcco ea arno vsainic baçutenz.

Aeneas
Situ. lib. de dictis & factis Al. 1 bo. li. Regis. num. 7. Federico, icen hunetaco, hirurgarren Emperadoreac, etçuen bere mendea arnoric edan, anhirz baitcen Aleman batençat. Eta nola berac expairçuen edaten, begui gaitcez behatcen cerauen, arnora emanac ciren guztiey. Emperadore hanc etçuen haurric içaitzen, ez conduabacen ere. Eta midicuec elecargana vilduric, eta conseillu harturic, erran cioten Emperatrçari, arno appurbat edan bebar çuela, eta halatan cenbat haur içanen çuela. Emperadoreac Midicuen aisu

BEG VIRATCECO ERREMEDIOAC. 407

hunen berri iaquin çuenean, defira handia ba-
 çuen ere, bere ondotic cenbait vincerén vtz-
 teco, guztiarequin ere, gaztigatu ceraucan,
 bere emazteari, beguira çuela, etceçala ha-
 laco erremedioric har; etceçala hauriçaitea
 gatic arnoric edan. Ceren nahi ago çuela
 emazte haur gabea, esterila, defota, antçua,
 eta haliça oihanaren vifta beçala, fruitu ga-
 bea, ecen ez hordia, eta arno edalea. Hitz
 notatcecoac ciren hauc, eta segur ongui er-
 ranac. Ceren handiac baitira, arnoac, guztiz
 ere emazteran eguiten dituen calteac: hain
 handiac, ecen ezpaita emazte edalea baithan
 cer fidaturic, eta ez guiçon hordia baithan
 ere.

Ohoiñ bar, iocari bar, arnegari bat puta-
 nerbat, gaixto da: ordea guiçon da, bere
 adimenduan dago, cerbaitetaco gai da. Bai-
 ña hordia, ardancoia, abre da, ezta guiçon.
 Ceren guiçon içaitea da, adimenduan egoi-
 tea, arraçoïnaz vfatcea. Beraz hordia, hor-
 di deino ezta guiçon. Ceren orduan ezpai-
 tago adimenduan; ezpaita orduan, abre a
 baiño guehi ago, arraçoïnaz valiatcen. Eta
 hala guiçonac, bere guiçon rasilunean, ecin
 duque falta handi agoric, eta ez defohore de-
 fohora garriagoric (munduac hala ezpada-
 duca ere) horditcea, adimenduaren nahastea,
 eta fama hartan jartcea baino.

408 HARAGVIAREN BECCATVITIC

Noe Patriarca saildu hura horditu cen egun batez : eta harena etcen miresteco , ceren lehenbico edan aldia baitçuen , eta ezpauçiaquien orafio orduan cer indar çuen , arnoac : ceren iaquinez guero beguiratu cen. Baina mirestecoda , nola orai çue daquçularic , eta esperientcia duçularic , neurri batera helduz guero , arnoac iragaiten çaituen , gaitz eguiten deratçun , etçaren guztia requin ere cençatcen , eta ez berriz halacatetic beguiratcen.

Licurgo Thraciaco Erregueari iduritu ceican ecen , etcela asco arnoac eguiten cituen caltèn erremediatceco , leguez , eta ordenantçaz arnoaren debeatcea , ceren hura ceta erroac vtciric adarreç lotcea Baina mahastiacehar cirelaebaqui , eta picatu. Eta hala bere errefumaco guztiaç , bat ere vteç gabe , pica araci cituen : eta manatu çuen etcedilla nehor handiçharat , biciaren pena , aufart , mahastiren landatcera. Eta bide hartçaz , Erregue hanc , erremediatu cituen , arnoac , bere Errefuman , eguitan cerautçan calte guztiaç.

Sabel berhea , ianhariz , eta edariz gaineç eguina , ezta deufetaco ere on , locatceco , minçatceco , erasteco , eta erhoqueria eguitceco barcen. *Nolite inebriari vmo in quo est luxuria.* dio iondone Pauloc. Etçaitzela hordi , etçaitzela arnoz betha , ceren arnoa den leccuan daharaguiaren desira defordenatua.

Hunen

Ephes. 5.

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 409

Hunen arauaz erraiten du san Geronimoc.
Esus carnum & potus vini, ventrisque saturitas se-
minarium libidinis est: Haragui iatea, arno eda-
 cea, eta sabelaren bethaicea, guticia desor-
 denatuen haz-leccua da, eta mindegua. Ce-
 ren nola mindeguiari bir landateco landa-
 reat sortcen, eta hazien baitira: hala ian-eda-
 nean ere, haraguiaren plazer hartceco guti-
 ciac, orhoitza penac, eta quillacadurac pitz-
 ten, eta eguiten dira. Garzda, alfer, aise, eta
 aise egoitea, eta haraguiaren beccatutic esca-
 patcea.

Hier. lib. 2.
 in Ioan.

§. I.

COmunzqui iende aberatfac, ian-eda-
 nean ieridabiltecanac, erortcen ago dira
 haraguiaren beccatuan, probegossez direnac
 baino. Hala frogatu çuen Sefostreis Egiptoco
 Erregueac. Erregue hura eritu cen, eta itsutu
 etitafun hartaric. Eta bere hala Errefumaco
 sacerdote, midicu, eta gaisieraco hartaco ci-
 ren guztieci consulta eguinic, erran cioten:
 bere senharraz bertcerequin eguitecoric
 içanerçuen emazte baten guernuaz, eta vr-
 isuriaz garbitu behar ciuela bere beguiac,
 eta halatan bere hala arguituco, eta sendatu-
 co ceitçala. Erregueci haur aditu çuenean,
 sendatutçat ceducan bere burua: ceren vñe
 çuen ecen mundu guztia prestu ceta. Eta

Herodo:
 lib. 2.

410 HARAGVIAREN BECCATYTIC

hafi cen bere hala ordenatu ceican erremedioz vsaccen. Eta lehenbicicoric, segur baino segur ago, hartu çuen Erreguinaren vr-ifuria, bere emaztearena, eta hartçaz midicuec ordenatu cioten beçala, buñti cituen beguiac, eta gantçutu. Baina alferrie, lehen beçain itzuguelditu cen, çeren Erreguinac bere senharraz bertceric ere dastatu baitçuen.

Erreguec choil mireñi çuen hunetçaz, çeren etçuen vñte ecen Erreguinac halaco iocoric iocatu çuqueyela. Erreguinaz etñtu çuenean, hafi cen berriz bertce emazte principal, eta aberats batçuetarie foroguaeren eguiten, vr-ifuri eccartcen, eta fenda ahal citequeyenz enferatcen. Baina etciotñen hec ere senti aracitcen, eta ez onic eguiten. Çerenguztiac ciren berdin prestu, guztiac ciren bertcerequin cutñatuac. Orduan Erreguec hurran, hurran etñtua cebillala eguin çuen inçontru baratce-çain probe baten emaztearequin, eta haren vr-ifuriac beguiac vçuitu cituen beçain fite, arguitu cen, eta fendatu. cenean hartu çuen emazte probe hura, eguin çuen bere emazte: eguin çuen Egiptoco Erreguina: eta guero bertce guztiac, gaixto fçogatu cituenac, Erreguina bera barrenean cela, biciric, etta araci cituen.

Aberatñac aurçuitu cituen, probeac baino gaixto: ago, eta haraguiarñ beccatuan eroriaç ago. Aberatñafunetic, ian edanetic, gularic,

BEGVIRATCECO ERREMBDIOAC. 411

sabeldarraio rafunetic, sorcen da haraguiaren plazer nahia, eta beccatua. Eta abstinentiarie, neurritz bicitectic, sabel-ederretaco içaitetic, eta pairatetic helduda debocinoia, eta saindutasuna. Erraiten du Cliniaco saindua. Nahi dena içan casto, eta ala baiña arnoan çopatua egon, eta assean ibili, halacoa dela, suari itaunguitceco olio, eta orari bere ganic hastantececo, ogui puscaren emaita beçala. Ceren nola ora bazcarequin hurbiltcen ago baita, eta bai sua ere olioarequin pitzen ago: hala haraguiaren guriciamendua ere, ian edan harequin bertetcen ago, eta handitcen ago da.

Clima. cap.
14.

Beraz emaztétarie beguiratu nahi duenac, beguiratu behar du halaber, golos, içaitetic, arnoan sobera sartetic. Ceren halatan beguiratuco du bi garren censua, eta portalea, cein baita ahoa, minia, gultua, çapporea, ceinetarie sartcen baita, haraguiaren beccatu hatia, higuina, eta bat bederaren galgarria.

412 HARAGUIAREN BECCATYTIC

*Haraguiaren beccatutic beguiratceco, lehenen
gaitieraco erremedioac.*

CAP. XXXXIV.

Ola haraguiaren beccatuan erori nahi eztuenac eduqui behar baitu contu, lehenbicico bi censuez vistaz eta gustuaz, beguiez, eta ahoaz: hala eduqui behardu contu, gaitieraco bertice censu guztiez ere. Eduqui behar du contu ençuteaz, beharriez. Ceren anhitz gauça ençutenda, hobe baillica-teque, ez ençutea. Nehor emaztèz, edo emaztètaco gauçaz mintço denean, ez ernaturic egon, herts beharriac, itçul burua bertice alderat: ahalic eta gutiena halaco solhasic ençun, ez heran atseguinic har. Ceren san Isidoroc dioen beçala. *Facile agitur, quod libenter auditur.* Erraxqui, eguitenda, gogotic ençuten dena.

Auditus.

*Isidor. lib.
Soliloq.*

Bada castitate beguiratu nahi duenac, ez-
tudentatu ere behar, eta ez soinuac diren
leccura ioan. Lehen ago lentilen artean, eta
demboran, desohore cen dauçatcea; eta ha-

BEGVIRATCECO ERREMEDIAC. 413

la ercen iende ohorezcoric , eta contuzcoric dantçetan edireiten. Ciceronen erranada. *Nemo fere sobrius saltat.* Nehor guai dantçatcenda edana eztenean , adimenduan dagocnean.

Cicer. pro
Mutina.

Iende gazte arinen , cençuz baiño , çan-
goz fida go direnen , officioa da dantça. Dant-
çan ezta , occasino gaixtoric baicen. Han a-
halquea galtcenda ; eçaguiçatan sartcenda ;
solhastatcenda trebarcenda , escuztatcenda ,
mandatua eguitenda , eta azquenean behar ez-
tena sortcenda.

Erran behar da , gauça gaixtoa , eta occasi-
no fua dela dantça , hartçaz dioenean san A-
gustinec. *Melius est in diebus Dominicis arare, vel
fodere quam choreas ducere.* Hobe da , eta bec-
catu guti agada , igande egunetan , golde na-
barretan , eta lur lanetan travaillatcea , ecen
ez dantçan haritcea. Eta haur erraitendu
hunela , ez ceren dantçatcea bera hain gauça
gaixtoa den , baiña ceren dantçatic anhitz oc-
casino behar eztenic sortcen den.

August. de
deas chor-
dis.

§. I.

BAda beguiratu behar da ysnaren porta-
lea , ere , eduqui behar da contu sudurrez
ere. Ceren sarditeque handic ere behar ezte-

Odoxatus.

414 HARAGVIAREN BECCATYTIC

na. Ezta musquetaz, balsamoz, eta halaco bertze vsain oñez vsainzturic ibili behar. Ceren hala ibiltceac ezta vsain ona. Eta halatan manatu çuen Solonec, etceçala nehorc vsain mercaralgoatan trata. Zenon Philosofoac etçuen iccussi ere nahj halaco vsainic çuenic. Eta hala egun batez bere compaiñjaco bari vsaifia adituric, eta bere baitthan haslerreturic, galdeguin çuen. *Quis hic mulierem olet?* Norc du hemen emazte vrrina? Bide gabe handia eguiten derauca bere buruari, emaztexqui bat beçala, vrrintztaturic, eta vsain onez betheric dabillan, guicçonar.

Diog laert.
lib 7. in vi-
ta Zeno.

Ceren halacoac vsain ona emaitagatic, emaiten baitio bere buruari fama gaixtoa. Baditza gauça batçue iccussi gabe, sudurraz beraz, vrrinaz vsnatcen, eta iaquiten bastira, non diren, eta cer diren: Hala berhi vsain onez betberic dabiltçanac ere, vsnatcen dira, eta iccussi gabe iccusten, nolacoac, cer azturatacoac, eta certsu diren. Halatan Marcial Poetac erran ceraucan egun batez Postumo bere adisquideari. *Hoc mihi suspectum est, quod olet bene Postume semper. Postume non bene olet, qui semper bene olet.* Gogan behar gaixtoa emaiten deraut Postumo çure bethi vsain onez betheric ibiltceac. Ceren ezta vsain ona, bethi vsain ono duenac. Vsainic hoberena, bat-ere vsainic ez içaitca da. Hala

Martial. li
2. Epig. 12.

, BEGVIRACTCECO ERREMEDIOAC. 415

erraitendu Cicéronec emaztèz mintço dela. *Cicero ad
Ideo bene olent, quia nihil olent.* Vñainic eztute- *sericum.*
necan dute vñain ona: eta ceren ezbaitute vñai- *lib. 2.*
nic, hargatic dute vñain ona. Balsamo, ain-
bar, musqueta, eta halaco bertce vñain onac,
iendén enganatceco, bere gana eracartceco,
bere buruez mintça aracitceco, eta haragui-
zen beccatuan eroriac dauntçala, vñinatceco,
eta gogan behartceco, bideac, eta seinaleac
dira. Edo bai ceren venturaz cenbait vñain
gaixto, eta khirats baitute bere gorpurzean,
haren estaltceco, eta ezeztatceco hartuac, eta
penfatuac.

§. 2.

Eztu deus valio vñain onez betheric ibilt-
ceac, eta are guti ago, berari dagocan bai-
ño soineco arropa eder agoac erabiltceac.
Ceren hec guztiaç dira vanaloriaç, desorde-
nuac, eta desonhets queriaren seinaleac.

Amictus corporis, & risus dentium & incessus *Ecclef 9.*
hominis emuntians de illo. Soineco arropen-
tan, irrian, eta ibiltcean da eçagun, nolacoa,
eta certaco den bat bedera. Nola khea den
leccuan, agueri baita badela sua: hala so-
seguric gabe, hortzac hirituric, bethi iriz
egoitcean, eta vanoqui veztituric ibiltcean, da

416 HARAGVIAREN BECCATVTIC

1. Thim. 6.

halaber eçagun, eta agueri, han dela erguel-
queria franco, eta adimendua efcaz. *Ha-*
bentes alimenta, & quibus egamur, his con-
sensu sumus. Dio iondone Pauloc, dugu-
nean certçaz gofcahil, eta larrua eſtal, aſco
eſten dugu. Eztugu ian edanean, eta vezti-
menderan ſoberaniaric galdeguiten : doi-
az elicatcen, iragaiten, eta contentatcen
gara. Cenbaitgranoz arin delaco ſeinala
da, bertceacez beçala, edo dagocan baiño e-
derqui ago veztituric ibiltcea : eta vezti dura
hec ſoinean dituenean, bere buruari conten-
tez beha egoitza. Halaco bati erraſ cioſegun
batez ſequeretuan beharrira Demonacte ce-
ritçan philopho batec. *Heus tu, hoc ante te,*
quis ferebat. Hola adifquidea, orai çuc ſoi-
ñean darabiltçatçun arropa horiec, çuc
baiño lehen, erabili cituen bere bizcar-
rean ardiac, ceren haren illeaz eguinac
baitira. Eztuçu beraz horietçaz cer lo-
riaturic. Eta Bertcela ere, ceren vezti du-
rac, beccatuaren eſtalçairiac beçala, eta
beccatu eguin dugulaco ſeinala baitira
Ederqui erraten du ſan Thomasec pontu
hunengañean. *Qui gloriatur de veste, ſimilis eſt*
furi gloriantis de cantero, quia propter peccatum
Adæ vſus veſtium introductus eſt.

S. Thom.
de regimi-
ne princip.
lib. 3. cap.
59.

Nahi duçu iaguin, bere ſoiñeco arropéz,
preçatcen, eta loriatcen dena, nola den? Aço-
tatu ondoá, iuſticiac ſorbalda, burdin goriaz,

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 417

emaiten dioen marcaz eta ciguilluaz, preçatcen den ohoiña beçala. Marca hura, bere gaixtaqueriac gatic emaiten çaiça ohoiñari, eta bai guri ere veztimenda, gure eta Adan gure lehenbicio ~~ar~~aren beccatua gatic. Beccaturic içan ez paliz, etcen beharco veztimandatic; ezugu beraz herçaz cer vanaloriaturic.

Bat bederac behardu, bere eñtatuaren arauaz, nola baitagoca, hala veztutu, eta ez guehi ago. Ceren guehi agosoaz, defohoraticen ago du bere burua oho ratcen baiño. Erregue vezti bedi oihalic hoberenaz: aitoné semea eradicooz, eta neccaçalea arronieraz. Ceren gaineraco guztiaç dira vanaloriac, defordenuac, beccatu eguiteco eta eraguiteco bideac eta cañitacaren gal garriac.

§. 3.

BAiña guztien gaineric bora garren censu corporalari, cein baira. *Tañus*, vquitcea *Tañus*. efcuztattea eta hazcattea, eduqui behar çaiça beguia. Ceren hura da ohoiñen capitaiña: ijtoen Condea, bericeren ebaisicari ete parte duena. Iccusteeaz, mingatçeeaz, ençuteaz eta vñnatceaz eguiten da beccatu, ez ordea vquitceaz beçala. Bertee censuec vrruititic, baiña vtquitceac hurbilletic acometacendu. Beguitec, mihiac eta bertee censuec eraiquitcen dute ihicia, baiña vquitceac atcemairen du.

418 HARAGVIAREN BECCATVTIO

Gaixto eneco pontuan, defonhesqui behatu agatic, eta minçaru agatic ere, aiccinago iragaiten ezpada, ezta obraric bedere: baina vquituz guero, accabatuda iocoa, eguinda colpea. Defonhesqui behatcea, eritceco seinalea da baina vquitcea hiltcecoa. Oraino solhatarceaz, eta behatceaz beraz ere, quilicarcenda, orheicenda. Cer içanenda bada, vquitce-ra, eta mussu deffarquéara dadinean? Vrruititice ere berotcen du suac, cer eguinenda bada hurbil dadinean? Gaizqui doha iztupaz, suac utqui deçanean. Berce ioco guztia ametsetacoac beçala dira, vtquitcea da, iratçarricacoa, fina eta segura. Gatzac vrez eguina delaric, eztu vra baino etsai handiagoric: ez eta haraguiac ere haraguiç delaric, haragui baino gal-garri agoric. Batac eta bertceac ere alco dute elcarren vquitcea. Beraz aparta, ez hurbil, ez vtqui. Ceren nola vquitceac pirzten baitu sus, hala ez vquitceac, hastantceac eta aldaraturic egoiteac beguiratcen du castitate eta garbitafuna.

Finean erremedio guztien gaineco, behar liçatequeyen erremedioa da, consideratceca, laincoac iccusten gaituela, beha dagocula. Eta baldin den presunaric eztheusentzen behatceac, iccusteac eta aiccinean gvertha ceac, guibelatcen bagaitu, halaco beccatu, ren eguiticic; nola içanenda arraçoïn guibela

AREN ALHADYRAZ 419

gaitçan, gueldi gaitçan, eta beguira gaitçan, laincoac iccusten gaituela, eta aldacan beha dagocula iaquiteac eta penfatceac.

Hauc dira (eta laincoac ailliotfa liren asco) haraguiaren beccatuan ez eroriceco eta eroriz guero ere, iaquitceco, hartu hebar diren erremedione principalenac. Cein baldin egun beretic, guero co luçatu gabe, hartcen eta consideratcen baditutçu, iaquicu ecen gorputçari aisia handi bat emanen dioçula; eta arimari, are handi agoa. Eta halatan munduan duçun eclairic handiena eta perilos ena cein baita haragui, azpiraco, garaituco eta errendatua ibenico duçula.

Nola guerotico guerora gabiltçan bitartean, alhaçaicun concientcia gaixtoa.

CAP. XLV.

Rraitendu san Thomasec, eta frogatcen den gauça da, gure Iaungoicoac ereiña eta landatua daducala gure baithan barren, iaquin behar diren gauen iaquiteco, eta eguin behar direnen equiteco hacia eta landarea. Badu gutaric bat bederac, bere baithan barrena, lain-

S. Thom. t.
part. q. 79.
art. 2.

420 CONCIENCIA GAIXTO

coac emanicaco aincindari bat, quidari bat eta argui eguille bat. Eta hanc eraculten deracucet dagocun ongui eta cer gaizqui; noiz goac in maccur eta noiz artez. Eta are guehi ago, hanc berac bere ahal guztiaz, aincinatcen, eta bulccatcen gaitu ongui eguitera, eta guibelatcen, eta hastantcea gaizqui eguitetic.

Barreneco aincindari haur. edo argui-eguille haur, cein deitcen baitute Doctorec. *Synderefsis*, da gure concientcia, edo arraço in naturala. Ceren ezta munduan halaco aincindaric, guidaric, argui-eguilleric eta ez eracusleric, nola baita arraço in naturala, eta arraço in naturalac dioena; naturaren arauaz, leguez eta ethorquiz daquiguna: bat bederaren barrenaa, concientcia: eta concientciaren lehenbico muguida, abiadura, eracuspenna eta conteillua. Hala erraitendu san Crisostomoc. *Ab initio Deus hominem formans, legem illi naturalem indidit. Et quid tandem est lex naturalis? Conscientiam nobis expressit, & per se discipulum constituit bonorum & contrariorum scientiam. Non enim opus habemus discere quod mala est fornicatio, sed ab initio hoc scimus.* Hastetic, eguin quenetie beretic, eman ceraucan. Iaincoac guiconari legue naturala. Eta cer da legue naturala? Bat bederaren concientcia, ceinetan barrenaa baitago, bere buruzco eçagutça bat, iaquiteco, cein den çuten eta cein maccur: cein den ongui eta cein gaizqui: halaco moldeç ecen

Chrysost
Rom. 12. ad
popul. An-
thio 10. 5.

AREN ALHADVRÄZ. 421

azpaita cer ibiliric frogatcen , gauça guixtoa dela beccatua eta gauça ona verthutea , ceren badaquigu haur guetoc ere gueure burutic , legue naturalac berac , concientciac gra-cutfiric.

§. I.

HVnetan da agueri maite gaitucla gueure laungoicoac. Ceren gueure baithan barren, gueure etchean , bertcetara conseillatcera ioaireco premia gabe , emaiten baiteracu behar dugun nabusia eta eracuslea , cein baita concientcia. Eta halatan condenatcen dira, legue naturalaren arauaz bicitcen-eztiren len-tisac.

Mercatari batquec eguiten dituzte sal-erofi nahasiac, tratu gaixtoac , lucuretiaczoac , enganamenduz bertheac. Eta guero ioaiten dira bere coffes foretara edo bertcetara , gaideguitera , ea tratu hec iustu direnz , eguin ahal dittezqueyenz. Eta ioaiten dira mengoa gabe, premia gutirequin. Ceren hain da clar ezti-rela iustu non baldin bertcetari ibili gabe, galdeguin baliacote beréc bore concientciari, hanc berac eracurtz baillitçaye eguia. Eta handic, beréc condena baillitçaquece bere buruac. Ceren bere concientcian barren a ediren baillitçaquece, esquiribaturic beçala , galdez dauden guztiazen errepuesta. Vici nahi

422 CONCIENCIA GAIXTO

8^{en} badigu concientciari, bera da asco, errebelat-
 cetic beguirateco, artez eta chuchén erabilt-
 ceco. Ceren badaqui behar dena, eta bere
 eguitez guztia da onera emana. Eta San
 Thomasec dioen beçala, ontafunari eguiten
 dio beña eta beguitarte, eta gaixtatafunari lis-
 car eta veltçuti. *Synderesis dicunt instigare ad*
 3 Thoni 1. *bonum, & mormurare de malo.* Betaz bere con-
 part q. 79 *cientciaren arauaz haren buruz eta conseilluz*
 ait. 13 *gouernatcen eta quidatcen dena ongui da,*
aleguera da, content eta paguda. Baina bert-
cela, bere concientciaren contra dabil-
lana, gaizqui da, beltz, ilhun, goibel eta tris-
te da.

¶ Eta arraçoinequin da hala. Ceren nola, çan-
 goa, befoa, edo gorputzeco bertce parte bar,
 bere toquitic eta iunturatic ilquitcen, mac-
 curtcen, aldaratcen edo enhardatcen denean,
 ecin sofega baititeque eta ez pausa, bere to-
 quira eta leccura bihur arteino: hala bere con-
 cientciari guibela emanic, beccatutan dagoe-
 na ere, nola behar den iunturatic eta arraçoin
 naturalac erracusten dioen bidetic eta orde-
 nantçatic aldaratua eta iltquia baitago, ecin
 sofega diteque, eta ez pausa, hala dagoecino.
 Bere bidean eta toquian dagoenean, nola bai-
 tago beccaturic ez tuenean, orduan da alegue-
 ra arat, aise, content eta bere gogara.